

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3Cdo/57/2020
Identifikačné číslo spisu:	2715203965
Dátum vydania rozhodnutia:	29.09.2021
Meno a priezvisko:	Mgr. Dušan Čimo
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2021:2715203965.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu I. C., trvale bytom v R., H. XX, zastúpeného JUDr. Stanislavom Irsákom, advokátom v Bratislave, Kolárska 4, proti žalovanej Československej obchodnej banke, a.s., so sídlom v Bratislave, Žižkova 11, IČO 36 854 140, o určenie neplatnosti zmluvy a zaplatenie 24.000 € a o žalobe EOS KSI Slovensko, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Pajštúnska 5, proti žalobcovi o zaplatenie 17.035,19 € s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Skalica pod sp. zn. 7C/649/2015, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 27. novembra 2019 sp. zn. 11Co/236/2018, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Trnave z 27. novembra 2019 sp. zn. 11Co/236/2018 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Skalica (ďalej tiež len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 19. júla 2018 č. k. 7C/649/2015 - 197 I. žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 2.222,99 € do 15 dní (od právoplatnosti rozsudku); II. vo zvyšku žalobu žalobcu zamietol; III. žalobcovi uložil povinnosť zaplatiť žalovanej sumy 17.035,19 € a 479,10 €, obe s úrokom z omeškania 8,25 % ročne od 18. marca 2014 do zaplatenia, taktiež do 15 dní (od právoplatnosti rozsudku); IV. vo zvyšku zamietol i žalobu žalovanej; V. žalovanej priznal nárok na náhradu trov konania 96 % a VI. vyslovil, že o výške náhrady trov konania rozhodne po právoplatnosti rozsudku. Už na tomto mieste sa žiada uviesť, že súd prvej inštancie konajúci (a rozsudkom zhora i rozhodujúci) o žalobe žalobcu aj o vzájomnej žalobe žalovanej (ktorú v záhlaví rozsudku označil aktuálnym i predošlým - od 1. augusta 2017 však zmeneným - sídlom) vo všetkých čiastkových výrokoch rozsudku vyjmúc ten posledný označil strany sporu okrem ich procesného postavenia tiež menom, priezviskom, dátumom narodenia a bydliskom (žalobcu) a obchodným menom aj sídlom (žalovanú), z toho v prípade žalovanej len s uvedením už neaktuálnej časti sídla tvorenej ulicou a číslom domu (Michalská 18 v Bratislave namiesto Žižkovej 11 tamtiež). V rozhodnutí právne zdôvodnenom ust. § 3 ods. 3 a 5 zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona SNR č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (ďalej tiež len „zákon o ochrane spotrebiteľa“), § 3 ods. 1, § 39, § 49a, § 52, § 53 ods. 1 až 3, ods. 4 písm. a/ a i/ a ods. 5 a 6, § 54 ods. 1 a 2 a § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka (zákona č. 40/1964 Zb. v znení neskorších

zmien a doplnení, ďalej tiež len „O. z.“), čl. 3 ods. 1 Smernice Rady 93/13/EHS o neprimeraných podmienkach v spotrebiteľských zmluvách, § 1 ods. 1 a 2 písm. a/ zákona č. 258/ 2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o zmene a doplnení zákona SNR č. 71/1986 Zb. o Slovenskej obchodnej inšpekcii v znení neskorších predpisov (ďalej tiež len „zákon o spotrebiteľských úveroch“), § 261 ods. 3 písm. d/, § 273 ods. 1, § 369 ods. 1, 497, § 501 ods. 2, § 502 ods. 1, § 503 ods. 1 a 2, § 708 ods. 1 a § 710 Obchodného zákonníka (zákona č. 513/1991 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení, ďalej tiež len „Obch. z.“) a § 3 ods. 1 a § 10c nariadenia vlády č. 87/1995 Z. z. uzavrel, že ak strany sporu dojednali v minulosti zmluvu o hypotekárnom úvere a zmluvu o bežnom účte, prvá z nich nemala charakter zmluvy o spotrebiteľskom úvere podľa zákona o spotrebiteľských úveroch, obe však boli spotrebiteľskými zmluvami podľa O. z. s potrebou vzťahnutia na ne i obmedzení podľa zákona o ochrane spotrebiteľa. U zmluvy o hypotekárnom úvere bol naplnený jej účel (poskytnutie žalovanou žalobcovi finančných prostriedkov na kúpu bytu) a nebolo preukázané jej uzavretie žalobcom v podstatnom omyle vychádzajúcom zo skutočnosti pre jeho uskutočnenie rozhodujúcej a ani iný dôvod neplatnosti zmluvy, z ktorého dôvodu za dôvodnú nepovažoval (súd prvej inštancie) žalobu ani v časti určenia neplatnosti záložného práva banky (bez ktorého dojednania by k financovaniu kúpy bytu žalobcom zo strany banky nedošlo).

2. Viaceré čiastkové dojednania oboch strán dojednaných zmlúv však mali v zmysle pomerne podrobného odôvodnenia rozsudku (v rozsahu viac než 30 strán textu) charakter neprijateľných (a preto neplatných) zmluvných podmienok (predovšetkým pre absenciu ich individuálneho vyjednaní), na ktorých vyhlásenie vo výroku rozsudku síce nebol dôvod (s odkazom na skorší rozsudok Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 16C/185/2011 zo 17. apríla 2012, ako aj rozhodnutie Vrchného krajského súdu v Brandenburgu z 21. júna 2006 sp. zn. 7U 17/06, v ktorých tak už - v prvom prípade aj za účasti žalovanej totožnej s tou z prejednávanej veci - učinené bolo), žalobcovi ale preto vzniklo právo na vrátenie ním zaplatených súm zodpovedajúcich poplatkom účtovaným žalovanou neoprávnene. Naopak žalovanej vzniklo právo na zaplatenie dosiaľ neuhradenej istiny hypotekárneho úveru aj s úrokom z omeškania a neuhradených zmluvných úrokov z úveru (taktiež s úrokom z omeškania) a to od 18. marca 2014 ako dňa zosplatnenia úveru, nie však aj na zmluvné úroky po vyhlásení predčasnej splatnosti úveru (kde sa súd prvej inštancie priklonil k tej časti rozhodovacej praxe súdov v obdobných veciach, podľa ktorej po predčasnom zosplatnení úveru je tu už len nárok na úroky z omeškania a nie aj na ďalšie úročenie úveru zmluvným úrokom). Podobne za dôvodnú napokon nepovažoval požiadavku žalovanej na náhradu skutočných nákladov dražby a to ako pre nepreukázanie týchto nákladov žalovanou, tak i pre nedostatok individuálneho vyjednaní aj ustanovenia zmluvy o zriadení záložného práva, obsahujúceho splnomocnenie záložného veriteľa záložcom na predaj nehnuteľnosti „cez iný odborný subjekt“.

3. Po napadnutí rozsudku zhora odvolaniami oboch strán sporu najskôr na základe oznámenia žalovanej o uzavretí medzi ňou a spoločnosťou EOS KSI Slovensko, s.r.o. so sídlom v Bratislave, Pajštúnska 5 (ďalej tiež len „spoločnosť EOS KSI“) 30. júla 2019 zmluvy o postúpení pohľadávky (na základe ktorej práva, o ktorých sa koná v prejednávanej veci prešli na spoločnosť EOS KSI) a súhlasu spoločnosti EOS KSI so zmenou strán sporu na strane žalovanej Krajský súd v Trnave (ďalej tiež len „odvolací súd“ a spolu so súdom prvej inštancie tiež len „nižšie súdy“) uznesením z 30. septembra 2019 sp. zn. 11Co/236/2018 pripustil zmenu strany sporu na strane žalovanej tak, že pôvodná žalovaná z konania vystupuje a na jej miesto vstupuje spoločnosť EOS KSI a následne rozsudkom z 27. novembra 2019 rovnakej spisovej značky rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutých výrokoch I. až III., V. a VI. (čiže s výnimkou rozhodnutia o zvyškovom zamietnutí žaloby žalovanej) podľa § 387 ods. 1 Civilného sporového poriadku (zákona č. 160/2015 Z. z. v znení neskorších zmien a doplnení, ďalej tiež len „C. s. p.“) potvrdil a s odkazmi na § 396 ods. 1, § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 C. s. p. vyslovil, že žiadna zo strán sporu nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

4. Nad rámec poukazu na pripustenie ním zmeny žalovanej, záverov o dostatočnosti dokazovania vykonaného súdom prvej inštancie, jeho správnych skutkových záverov i právnom posúdení veci a prebratia argumentácie z preskúmaného rozsudku na doplnenie odcitoval časti uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej tiež len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) sp. zn. 4 Cdo 68/2017 z 21. novembra 2018 a nálezov Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej tiež len „ústavný súd“) sp. zn.

I. ÚS 192/2015 zo 7. októbra 2015 a sp. zn. I. ÚS 150/2018 z 15. augusta 2018, na základe ktorých podľa neho nešlo považovať za dôvodné ako odvoláciu námietku žalobcu nepreskúmateľnosťou rozsudku súdu prvej inštancie, tak ani odvolacie námietky žalovanej nezrozumiteľnosťou a zmätočnosťou žaloby a prihliadnutím na dôkazy týkajúce sa zmluvy o bežnom účte napriek jej nepredloženiu žalobcom. V prípade námietky (žalovanej) o nepreukázaní donútenia žalobcu bankou otvoriť si bežný účet mal v zhode so súdom prvej inštancie za to, že tu bola zjavná časová súvislosť medzi zriadením bežného účtu a poskytnutím hypotekárneho úveru a u námietky žalobcu týkajúcej sa ním navrhovaného a súdom prvej inštancie nepripusteného dokazovania (o spôsobe fungovania frakčného bankovníctva) poukázal na nedostatok dopadu tvrdení majúcich sa takto preukázať na platnosť zmluvy o hypotekárnom úvere v prejednávanej veci (keď najmä žalobca sám žiadal o poskytnutie a čerpanie úveru bezhotovostne a takýto spôsob čerpania banka aj žalobcovi za účelom úhrady kúpnej ceny za nehnuteľnosť umožnila, pričom spôsob čerpania na platnosť zmluvy vplyv nemal).

5. Proti takémuto rozsudku podal žalobca (ďalej tiež „dovolateľ“) dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzoval z ustanovení § 420 písm. b/ aj f/ C. s. p. V pomerne rozsiahlom dovolaní (v rozsahu 32 strán textu), pretkanom citáciami z množstva rozhodnutí ústavného súdu, Európskeho súdu pre ľudské práva a Ústavného súdu Českej republiky, z právnej teórie i z napadnutého rozsudku odvolacieho súdu a poukazmi na niektoré iné rozhodnutia najvyššieho súdu a Krajského súdu v Prešove, venujúcom sa tiež viacerým aspektom právneho posúdenia veci namietal predovšetkým pripustenie zmeny v osobe žalovanej bez toho, aby mu (žalobcovi) bola poskytnutá možnosť vyjadriť sa k príslušnému návrhu žalovanej, pričom dôsledkom takéhoto postupu odvolacieho súdu bolo akceptovanie neplatnej zmluvy o postúpení pohľadávky, prisúdenie pasívnej legítimácie v konaní osobe, ktorá nie je bankou a i zmena obsahu pohľadávky voči spotrebiteľovi. Oba nižšie súdy sa okrem toho podľa dovolateľa nevysporiadali s viacerými argumentami žalobcu, čím taktiež (nepreskúmateľnosťou svojich rozhodnutí) porušili jeho právo na prístup k súdu a súdnu ochranu. Navrhol preto, aby dovolací súd rozsudky oboch nižších súdov zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie súdu prvej inštancie.

6. Žalovaná (tu rozumej spoločnosť EOS KSI, ktorej bolo dovolanie doručované na vyjadrenie) dovolací návrh nepodala.

7. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 C. s. p.) po zistení, že dovolanie podala za účinnosti C. s. p. v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C. s. p.) strana, v ktorej neprospech boli (hoc aj len čiastočne, avšak vo vzťahu k požiadavkám zo žaloby v prevažnom rozsahu) vydané rozhodnutia oboch nižších súdov (§ 424 C. s. p.) a to za splnenia tiež podmienok zastúpenia dovolateľa a spísania dovolania na to určenou osobou (§ 429 ods. 1 C. s. p.) po prejednaní veci bez nariadenia pojednávania (§ 443, časť vety pred bodkočiarkou C. s. p.) dospel k záveru, že dovolanie treba navzdory tvrdeniu ním až dvoch zmätočnostných vád, z ktorých jedna nebola (nemohla byť) daná pre zjavný omyl dovolateľa pri interpretácii príslušného zákonného ustanovenia, považovať za prípustné aj dôvodné.

8. Z obsahu spisu totiž mimo akúkoľvek pochybnosť vyplýva, že konanie o žalobe žalobcu, v ktorej bola za žalovanú označená dodnes existujúca právnická osoba „Československá obchodná banka, a.s., so sídlom v Bratislave, Michalská 18“ (dnes Žižkova 11) začalo 29. mája 2015 (č. l. 1), že v takto začatom konaní na základe uznesenia súdu prvej inštancie zo 4. januára 2018 č. k. 7C/649/2015 - 58 došlo k spojeniu konania s iným konaním súdu prvej inštancie sp. zn. 2Csp/63/2017 (iniciovaným žalobou žalovanej došlo súdu 13. marca 2017) na spoločné konanie, ďalej vedené pod spisovou značkou pridelenou prvej (skoršej) veci (č. l. 47, 48, 57 a 58), že rozsudkom súdu prvej inštancie uvedeným pod 1. zhora bolo rozhodnuté o oboch žalobách (čiastočným vyhovením každej z nich a čiastočným zamietnutím rovnako jednej i druhej) a že po napadnutí takéhoto rozsudku odvolaniami oboch strán sporu (č. l. 215 až 225) došiel súdu prvej inštancie 12. septembra 2019 návrh žalovanej (žalobkyne z pôvodného konania sp. zn. 2Csp/63/2017) na vstup spoločnosti EOS KSI do konania na jej miesto, odôvodnený uzavretím zmluvy o postúpení pohľadávky, pripojenej v prílohe k návrhu (č. l. 269 až 274), že následne so vstupom do konania namiesto pôvodnej žalovanej vyslovila súhlas i spoločnosť EOS KSI (č. l. 277 a nasl.) a potom už bez ďalšieho došlo k vydaniu uznesenia odvolacieho súdu o pripustení

zmeny v osobe žalovanej (č. l. 283 až 285) a po doručení takého uznesenia všetkým v ňom uvedeným osobám (č. l. 286 s pripojenými doručenkami) k určení termínu verejného vyhlásenia a verejnému vyhláseniu dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu (č. l. 287 až 289).

9. Aj za účinnosti C. s. p. (podobne ako skôr za účinnosti jemu predchádzajúceho Občianskeho súdneho poriadku č. 99/1963 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení, ďalej tiež len „O. s. p.“) treba dovolanie považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie aj podľa novej právnej úpravy nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani sebou samým) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (v tejto súv. por. napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a 7 Cdo 92/2012).

10. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. Podľa § 419 C. s. p. je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti určitému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie napadnúť dovolaním (úspešne). Rozhodnutia odvolacích súdov, proti ktorým dnes účinná úprava procesného práva dovolania pripúšťa, sú vymenované v ustanoveniach §§ 420 a 421 C. s. p. (u dovolaní, ktorých prípustnosť je vyvodzovaná z tzv. zmätočnosti, teda dovolaní podľa § 420 C. s. p. tak, že ide o rozhodnutia vo veci samej alebo také, ktorými sa konanie končí a v prípadoch dovolaní z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci, teda dovolaní podľa § 421 C. s. p. tak, že ide buď o potvrdzujúce alebo zmeňujúce rozhodnutie).

11. Podľa § 420 C. s. p. dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu (písmeno b/), ako aj vtedy, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (písmeno f/).

12. Procesná vada zmätočnosti podľa § 420 písm. b/ C. s. p. je daná vtedy, ak odvolací súd vydal meritorne alebo aj nemeritorne rozhodnutie majúce konanie skončiť v konaní, v ktorom v čase vydania rozhodnutia prinajmenšom jednej strane sporu (v mimosporovom konaní účastníkovi) chýbala procesná subjektivita. Pojem procesná subjektivita (§§ 61 až 66 C. s. p.) v dnes platnej úprave civilného sporového procesu nahradil skorším procesným právom poznatý pojem spôsobilosť byť účastníkom konania (§ 19 O. s. p.), v oboch prípadoch však procesné právo existenciu subjektivity odvodzuje (resp. v minulosti existenciu spôsobilosti odvodzovalo) od existencie hmotnoprávnej spôsobilosti mať práva a povinnosti, ktorú zásadne majú žijúce fyzické a stále existujúce právnické osoby (§ 7 a nasl. a § 18 a nasl. O. z.).

13. Pojem procesnej subjektivity býva nie až tak zriedka (avšak nesprávne) zamieňaný s pojmom vecnej legitímácie - či už aktívnej, ak sa týka toho, kto spor inicioval a niečoho sa v ňom domáha, alebo pasívnej, ak sa naopak týka toho, kto bol vykázaný do procesnej pozície žalovaného a jeho úlohou je spravidla sa v konaní požiadavke uplatnenej žalobou brániť. Nesprávnosť zamieňania oboch pojmov tkvie v tom, že u procesnej subjektivity ide o jednu z procesných podmienok (bez ktorých splnenia konanie vôbec nemôže prebiehať a skončiť rozhodnutím vo veci samej, ale musí byť - podľa povahy prekážky buď bez ďalšieho alebo po bezvýslednosti zákonom predpísaného postupu na jej odstránenie, ak ide o prekážku odstrániteľnú - zastavené), u vecnej legitímácie (a jej prípadného nedostatku) ale naopak o stav neexistencie právneho vzťahu do sporu povolaných strán (pri ktorom rozhodnutie vo veci samej vylúčené nie je, ale jediným možným výsledkom je tu zamietnutie žaloby buď preto, že žalobca nie je nositeľom práva, ktorého ochrana sa požaduje, pretože žalovaný nie je nositeľom právnej povinnosti zodpovedajúcej uplatnenému právu alebo je tu dokonca stav absencie vecnej legitímácie na oboch stranách sporu).

14. Z už uvedeného tak musí byť zrejmé, že odvolacie konanie ani jeho výsledok a podobne ani im

predchádzajúce konanie na súde prvej inštancie a jeho výsledok procesnou vadou tzv. zmätočností podľa § 420 písm. b/ C. s. p. zaťažené neboli, pretože v takýchto konaniach až do ich skončenia na strane žalobcu (a vzájomného žalovaného) figurovala žijúca fyzická osoba a na strane žalovanej stále existujúca osoba právnická. Na takomto nazeraní na vec nebolo spôsobilé vôbec nič zmeniť ako chybné zanesenie súdom prvej inštancie do záhlavia aj do výroku jeho rozsudku už v obchodnom registri nezapísaného sídla banky, tak ani žalobcom v dovolaní uplatnené výhrady týkajúce sa (ne)platnosti zmluvy o postúpení pohľadávky (v prvom prípade preto, že uvedenie chybného sídla je len zrejmou nesprávnosťou s potrebou jej opravy bez dopadu na existenciu právnickej osoby, v druhom potom preto, že otázka platnosti zmluvy je práve onou otázkou existencie právneho vzťahu strán sporu, ktorá môže byť zodpovedaná len tak, že tu niet vecnej legitímácie a nie tak, že strane sporu chýba procesná subjektivita).

15. Hoci v prípade vady zhora dovolateľovi za pravdu dať nešlo, to isté neplatilo u druhej dovolaním vytýkanej vady.

16. Úprava dôvodu prípustnosti dovolania pre tzv. zmätočnosť, spočívajúceho v porušení práva na spravodlivý súdny proces v ustanovení § 420 písm. f/ C. s. p. je praktickým prevzatím skoršej úpravy významovo totožnej vady z ustanovenia § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p. (podľa ktorého bolo dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak sa účastníkovi konania postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom). Tým, čo obe úpravy jasne odlišuje, je zúženie okruhu rozhodnutí napadnuteľných dovolaniami podľa novej úpravy (tým, že zákon takúto možnosť už neposkytuje u iných než vecných, resp. konanie končiacich rozhodnutí odvolacích súdov). Podľa odvolacieho súdu môže byť predmetom diskusie, či skutočnou zmenou oproti skoršiemu stavu je aj výslovné zadefinovanie požiadavky na vyššiu mieru (intenzitu) zásahu prípadným nesprávnym postupom súdu do procesných práv strany (tu rozumej, že prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f/ C. s. p. je daná len v prípadoch takých upretí stranám ich procesných práv, ktorých dôsledkom je porušenie práva na spravodlivý proces), keďže prakticky totožne sa s problémom za existencie čiastočne odchyľnej zákonnej úpravy vypořádala i skoršia judikatúra (ktorá taktiež nevidela odňatie možnosti konať pred súdom v absolútne každom porušení jednotlivého procesného práva účastníka konania). Napokon tým, čo je jednotiacim prvkom úpravy spred 1. júla 2016 i tej platnej a účinnej dnes, je to, že v prípadoch dovolaní pre zmätočnosť (nerozhodno z ktorého dôvodu podľa jednotlivých písmen § 420 C. s. p.) idú takpovediac ruku v ruku prípustnosť aj dôvodnosť dovolania, teda nestotožnenie sa odvolacieho súdu s názorom dovolateľa o existencii namietanej vady vedie k záveru o neprípustnosti dovolania a k jeho odmietnutiu, kým naopak dôsledkom akceptovania názoru dovolateľa je nielen nutný záver o prípustnosti dovolania, ale tiež opačné (v tomto prípade jediné možné kasačné) rozhodnutie odvolacieho súdu.

17. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú aj dovolaním v prejednávanej veci namietanú procesnú (tzv. zmätočnostnú) vadu, sú a/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby (svojou procesnou aktivitou) uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia a b/ miera (intenzita) takéhoto zásahu súdu, ktorej výsledkom je porušenie (nerespektovanie) práva strany sporu na spravodlivý proces. Pri posudzovaní miery zásahu je významnou tiež otázka reparačnej možnosti jeho následkov v ďalšom konaní, teda to, či napriek objektívnej nesprávnosti postupu mala dotknutá strana sporu možnosť na nesprávnosť reagovať a svojou reakciou privodiť takú korekciu skoršieho postupu súdu, pri ktorej by šlo usúdiť na stav obnovenia rešpektovania jej procesných práv.

18. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03). Z práva

na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05).

19. V rozhodovacej praxi najvyššieho súdu niet sporu v tom, že za „procesný postup“ treba považovať najmä faktickú, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúcu činnosť alebo nečinnosť súdu, teda samu procedúru prejednávania veci (to, ako súd viedol konanie alebo spor) a že táto (procedúra) je nesprávnou, pokiaľ účastníkovi (dnes strane sporu) znemožní realizáciu jemu (jej) prináležiacich procesných oprávnení a mári tým možnosť jeho (jej) aktívnej účasti na konaní. Za postup zodpovedajúci takejto definícii zjavne treba považovať i nesprávne, teda právu nezodpovedajúce (procesné) rozhodnutie súdu o zmene v okruhu účastníkov, v dôsledku ktorého buď nedôjde k takej zmene strany sporu, ku ktorej by za predpokladu správneho postupu prísť malo alebo naopak príde k takej zmene, ku ktorej by pri zachovaní správneho postupu prísť nemalo. V prípadoch druhovo totožných s tým z prejednávanej veci pritom nutné je mať na zreteli to, že rozhodnutie o pripustení zmeny v osobe vzájomného žalobcu nie je len rozhodnutím, ku ktorému sa už v režime skoršej úpravy procesného práva vzájomný žalovaný (ako ostatne žiaden žalovaný) nemal prečo vyjadrovať (pretože pánom sporu je žalobca a tým je pri vzájomnej žalobe žalovaný), ale aj (pokiaľ súd rozhodujúci o návrhu na zmenu účinky svojho rozhodnutia výslovne neobmedzí na jedno zo spoločne vedených konaní) rozhodnutím o zmene žalovaného z konania o pôvodnej žalobe žalobcu, ku ktorému sa tento (a to už vo fáze pred pristúpením k rozhodnutiu) musí mať právo vyjadriť (nakoľko v tomto prípade má byť dôsledkom zmeny aj zmena v osobe, proti ktorej svoju požiadavku nasmeroval on a ohľadne podržania si povinnosti majúcej sa podľa žaloby splniť ktorou môže mať odlišný názor než jeho procesný súper). Okrem práve uvedeného je tu navyše aj stav takej rozdielnosti úprav rozhodovania o návrhoch na zmeny v okruhu účastníkov konania (dnes strán sporu) podľa O. s. p. a C. s. p., ktorú odvolací súd v prejednávanej veci podľa všetkého prehliadol a ktorú len ťažko označiť za iba kozmetickú zmenu (ako na to najvyšší súd poukázal napr. v uznesení z 29. novembra 2018 sp. zn. 7 Cdo 207/2017).

20. Podľa § 92 ods. 2 O. s. p. ak po začatí konania nastala právna skutočnosť, s ktorou právne predpisy spájajú prevod alebo prechod práv alebo povinností, o ktorých sa koná, môže navrhovateľ alebo ten, na koho boli tieto práva alebo povinnosti prevedené, alebo na koho prešli, navrhnúť, aby do konania na miesto doterajšieho účastníka vstúpil ten, na koho boli tieto práva alebo povinnosti prevedené alebo na koho prešli a podľa odseku 3 vety prvej rovnakého ustanovenia súd vyhovie návrhu, ak sa preukáže, že po začatí konania nastala právna skutočnosť uvedená v odseku 2, a ak s tým súhlasí ten, kto má vstúpiť na miesto navrhovateľa; súhlas odporcu alebo toho, kto má vstúpiť na jeho miesto, sa nevyžaduje.

21. Podľa § 80 ods. 1 C. s. p. ak po začatí konania nastala právna skutočnosť, s ktorou sa spája prevod alebo prechod práv alebo povinností, o ktorých sa koná, môže žalobca navrhnúť, aby do konania na jeho miesto alebo na miesto žalovaného vstúpil ten, na koho boli tieto práva alebo povinnosti prevedené alebo na koho prešli a podľa odseku 2 vety prvej tohto ustanovenia súd vyhovie návrhu podľa odseku 1, ak sa preukáže, že po začatí konania došlo k prevodu alebo prechodu práva alebo povinnosti, a ak s tým súhlasí ten, kto má vstúpiť na miesto žalobcu.

22. Ako už bolo uvedené aj v ostatnom zmieňovanom rozhodnutí najvyššieho súdu, z porovnania oboch práve odcitovaných úprav, dopadajúcich na zmeny v okruhu strán sporu motivované tými zmenami v sfére hmotného práva, ku ktorým dôjde až v priebehu konania, vyplýva nielen obmedzenie návrhovej iniciatívy pri zmene na žalobcu (na rozdiel od skoršej úpravy priznávajúcej identické právo tiež subjektu majúcemu záujem v konaní žalobcu nahradiť a až do pozitívneho rozhodnutia o zmene stojacemu mimo okruh účastníkov konania, inak s prezumovaným súhlasom žalobcu so zmenou, pokiaľ návrh podá subjekt majúci nadobudnúť právo, o ktoré v konaní ide) a opustenie skoršej nadbytočnej úpravy o nepotrebnosti súhlasu žalovaného aj subjektu majúceho zaujať jeho miesto s navrhovanou zmenou tu rozumej bez ohľadu na to, či sa táto týka žalobcu alebo žalovaného, keďže je to žalobca, ktorý ako „dominus litis“ (pán sporu) určuje, koho do sporu zapojiť; ale predovšetkým to, že kým podmienkou pozitívneho rozhodnutia o zmene podľa § 92 ods. 2 a 3 O. s. p. bolo (odhliadajúc od súhlasu nového žalobcu) preukázanie nástupu právnej skutočnosti spôsobilej privodiť prevod alebo prechod práva či

povinnosti, predstavujúcich predmet sporu, z pôvodného účastníka konania na inú osobu, podmienkou vyhovie návrhu na zmenu strany sporu podľa § 80 ods. 1 a 2 C. s. p. je preukázanie prevodu alebo prechodu práva (nielen, že k nemu malo dôjsť, ale že k nemu skutočne došlo).

23. Práve takáto zmena právnej úpravy spôsobuje, že súd sa má k otázke nadobudnutia práva alebo povinnosti, o ktoré v konaní ide, subjektom ešte len majúcom do konania vstúpiť, vyjadriť už v rozhodnutí o zmene a konečnom rozhodnutí tak nový civilný sporový kódex zveruje prakticky len posúdenie otázky existencie žalovaného práva, resp. povinnosti u pôvodného žalobcu, resp. žalovaného (pokiaľ sa návrhu na zmenu nevyhovie), resp. podržania si žalobcom či žalovaným práva, resp. povinnosti aj k času rozhodovania vo veci samej (pokiaľ sa naopak návrhu na zmenu vyhovie). Takto modifikovaná úprava de facto sleduje predchádzanie zamietaniu žalôb pre nedostatočne premyslené úkony vo sfére procesného práva (tým, že oproti skoršiemu stavu prakticky nedovoľuje opustiť miesto strany sporu tomu, kto sa len domnieva, že právo či povinnosť tvoriace predmet sporu platne previedol alebo toto platne prešlo na inú osobu) a hocako sa takáto zmena vo sfére procesného práva pri záujme na posilňovaní zodpovednosti strán sporu za ich postup v spore javí kontraproduktívnu (bez preháňania priam paternalistickou), je tu a až do prípadnej zmeny je nutné sa s ňou vypoariadať (obvykle práve tak, ako to aj v rámci dovolania v tejto konkrétnej veci navrhoval žalobca).

24. Za vyššie opísaného stavu vecí potom nešlo inak, než dovolateľovi prisvedčiť v tom, že ak odvolací súd pripustil zmenu v osobe žalovanej bez toho, aby účinky takéhoto svojho rozhodnutia obmedzil výlučne na bankou iniciované konanie o vzájomnej žalobe a to bez toho, aby ešte pred vydaním uznesenia z 30. septembra 2019 poskytol žalobcovi možnosť vyjadriť sa k návrhu sledujúcemu tiež takú zmenu v okruhu strán sporu, ktorú bol oprávnený navrhnúť len žalobca (ten pôvodný, čiže dovolateľ), zasiahol tým do procesných práv neskoršieho dovolateľa v takej miere, ktorú už na základe vyššie priblížených kritérií bolo nutné považovať za porušenie práva na spravodlivý proces. Tento záver bol namieste tým skôr, ak odvolací súd sa v rámci uznesenia o zmene a ani neskôr v rozsudku nevysporiadal s posunom v procesnej úprave ani s otázkou možnosti platného postúpenia pohľadávky bankou inému subjektu (v tejto súvislosti porovnaj rozsudky najvyššieho súdu z 28. marca 2018 sp. zn. 7 Cdo 26/2017 a z 24. apríla 2018 sp. zn. 1 Cdo 147/2017, druhý uverejnený aj ako R 60/2018) a pri potvrdzovaní rozsudku súdu prvej inštancie opomenul, že takéto jeho rozhodnutie v spojitosti s urobením súčasťou výroku potvrdzovaného rozsudku aj presnej identifikácie sporových strán (vrátane banky s nesprávnym sídlom, majúcej už pred konečným rozhodnutím status strany sporu stratiť) vytvorilo aj právne neakceptovateľný stav, pri ktorom postupcovi pohľadávky napriek zbaveniu sa ním pohľadávky ostane exekučný titul túto prisudzujúci a naopak postupník napriek skončeniu konania za jeho účasti nebude mať v rukách nič.

25. Z už uvedených dôvodov tu preto nebola potreba zaoberať sa aj tou časťou námietok z dovolania, podľa ktorých vytýkanú vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. f/ C. s. p. mali založiť aj nedostatky odôvodnení rozhodnutí oboch nižších súdov či iné vady v ich postupe, nakoľko jediný možný výsledok tohto dovolacieho konania predurčil už výskyt zhora priblíženej nesprávnosti v postupe. Keďže ale najvyšší súd mal za to, že v tomto prípade nebola naplnená tá zákonná požiadavka, podľa ktorej nápravu nemožno dosiahnuť len zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu (§ 449 ods. 2 C. s. p.) - pretože to bol práve a iba odvolací súd, kto pochybil pri rozhodovaní o zmene a následne i pri rozhodovaní v merite, podľa § 449 ods. 1 C. s. p. v spojení s § 450 rovnakého zákona rozhodol spôsobom uvedeným vo výroku tohto uznesenia.

26. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 C. s. p.). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 C. s. p.).

27. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.